

PROUČAVANJE I SNIMANJE CRKVENOG I SVJETOVNOG PJEVANJA NA OTOKU HVARU U GODINI 1959.

Staroslavenski institut »Svetozar Ritig« u Zagrebu (Sv. Ritig je već mrtav i sada Staroslavenski institut nosi njegovo ime) već nekoliko godina posvećuje osobitu brigu proučavanju crkvene glazbe uglavnom u krajevima gdje je po davnoj tradiciji uvedena i uobičajena liturgija na staroslavenskom jeziku.

Kako je poznato, centar toga područja je zapravo otok Krk. Na tome otoku su već obavljena snimanja liturgijskog pjevanja u veoma znatnom opsegu. Naravno, sav posao te vrste još nije obavljen. Išlo se i kasnije za tim da se radom i proučavanjem obuhvate i periferna područja, u kojima liturgija nije općenito uvedena na staroslavenskom jeziku. Jedno takovo periferno područje jest otok Hvar na kome se snimalo 1959. godine.

U crkvama otoka Hvara ima mjesta gdje se liturgija obavlja na latinskom jeziku, a ima ih i sa liturgijom na staroslavenskom jeziku. Ima i takovih crkava gdje se pjeva na oba jezika.

No, ta okolnost što se pjeva na latinskom jeziku, nipošto ne umanjuje vrijednost one crkvene glazbe koja služi za podlogu latinskim liturgijskim tekstovima. Te melodije su u najviše slučajeva veoma interesantne, jer imaju u sebi mnogo elemenata narodne muzike tih krajeva. Pojedine župe imaju po više misnih melodija za pojedine vrste misa, obzirom na stupanj svečanosti: missa solemnis, duplex, simplex itd. Napose su interesantne i mnogobrojne melodije epistola i evanđelja, koje pjevaju kantaduri na stari tradicionalni način, koje čine upravo raskošnu zbirku obrazaca monodijskog pjevanja na tradicionalni narodni način.

Kako u svim crkvama toga područja postoje tzv. kantaduri pjevači koji su redom ljudi iz naroda, koji su se potpuno saživjeli ne samo s crkvenim nego i sa svjetovnim pjevanjem naroda svoga kraja, to je potpuno razumljivo, da narodni, svjetovni glazbeni folklor ima velikog utjecaja na liturgijski način pjevanja. Radi toga je potpuno razumljivo da je za proučavanje liturgijskog pjevanja potrebno i poznavanje svjetovnog folklor, što mu omogućava, da uspješnije obavlja komparaciju profanog folklor s liturgijskim melodijama, i da paralelno utvrđuje zakone jedne i druge, crkvene i svjetovne narodne muzike.

Ta posljednja okolnost me potaknula da sam kod snimanja crkvene glazbe u obilnoj mjeri nastojao registrirati i melodije svjetovnih pjesama. Veoma je zadovoljavajuće što su taj momenat shvatili i župnici na terenu koji su u tom pogledu veoma

liberalno nastupili, mogu kazati upravo bez iznimke. Oni su jednakim shvaćanjem i ljubavlju organizirali pjevače za pjevanje crkvene kao i svjetovne glazbe, dapače omogućili su skoro svagdje snimanje svjetovnih pjesama u sakristijama, gdje smo obično snimali crkvene pjesme. Mislim da će se i nadalje trebati ići tim putem.

Narodna pjesma na terenu tako je živo povezana sa crkvenom glazbom da se biološki razvoj muzičkog folklor ne može potpuno i pravo shvatiti bez poznavanja crkvene muzike.

Iz daljeg mogeg izvještaja vidjet će se kakav je materijal snimljen na otoku Hvaru. Ističem da na tom otoku ima još veoma mnogo materijala koji će trebati snimati, da bi se popunile zalih koje tako revno skupljaju u okviru radnih planova Staroslavenskog instituta u Zagrebu.

Naročito, trebat će otići u sva ona mjesta u kojima se pjevaju one znamenite i čuvene melodije na velikoj noćnoj procesiji Velike sedmice, koja traje od večera na Veliki četvrtak do jutra na Veliki petak. Te procesije je dosta slikovito opisao dr Bernardin Sokol u Sv. Ceciliji, god. 1939. str. 95—100. No približnu sliku tih vanliturgijskih svečanosti moći ćemo dočarati tek onda ako čujemo snimke onih pjesama koje KRSTONOSE pjevaju za vrijeme procesija. U ovim snimkama koje sam 1959. godine donio sa otoka Hvara ima nekoliko i takvih melodija. Moram istaknuti duboku impresiju, kad sam slušajući te pjesme snimio njihov ton i melodije na magnetofonsku vrpču. Pjevači su bili od reda upravo prvoklasne kvalitete. Pjevaju obično po dvojica, ali se tako savršeno slažu u pjevanju da se čini kao da to pjeva jedan glas. Svako od brojnih sela, koje učestvuju u tim procesijama, ima svoju melodiju tih tekstova koji su i u jezičnom pogledu puni arhaizama.

Popis koji dajem na daljnjim stranicama ovoga izvještaja pokazat će kako je u razmjerno kratko vrijeme moga boravka na otoku, sakupljeno veoma mnogo i po broju i po kvaliteti svjetovnih i crkvenih pjesama.

U popisu daju se počeci snimljenih »točaka«, a tamo gdje je to potrebno date su i detaljnije bilješke.

Na put iz Zagreba krenuo sam dne 20. VII 1959. Za snimanje obavljeno su prethodni organizacijski poslovi koji se odnose na pronalaženje pjevača i pogodnog mjesta za snimanje. Na osnovu priprema obavljenih dne 21. VII, pravo snimanje počelo je dne 22. VII 1959. u Hvaru.

Po prethodnom dogovoru sa don Jurom Belićem za taj dan bilo je snimanje organizirano u sakristiji katedrale koja ima odličnu akustiku.

Tako su se sakupili pjevači-kantaduri, koji i inače pjevaju u toj crkvi kao redoviti pjevači i koji prema tome dobro poznaju pjesme koje će pjevati i koje će se snimati.

Sve pjevače u ovom izvještaju označavam rednim rimskim brojevima, tako da će se tokom izvještaja, kada bi trebalo ponoviti ime kojeg pjevača, radi kratkoće, navesti samo rimski broj pod kojim je pjevač u izvještaju prvi put bio naveden. To su slijedeći pjevači:

I Jurić Drago, r. 1924., kantadur, općinski činovnik.

II Kovačić Vinko, r. 1923., kantadur, općinski službenik,

III Štambuk Milutin, r. 1919., kantadur, službenik katastra,

IV Kovačević Đuka, r. 1909., poslovođa Zadruga,

V Tudor Duje, r. 1919., trgovac.

Oni su pjevali pjesme koje ću redom navesti po jednom ili više početnih stihova. Označit ću ih arapskim rednim brojevima koji u ovom izvještaju idu od 1 do 183.

Najava u magnetofonu nije označena ovim rednim brojevima. Zato oni služe za orijentaciju kod slušanja snimaka. No, najave su ipak dosta iscrpne, te će se slušaoci kod slušanja moći orijentirati u sadržaju snimaka na osnovu najava.

Originalan snimak izvršen je na baterijskom magnetofonu firme Stuzzi (iz Beča).

Snimke su izvedene na četiri koluta, koji su pohranjeni u Staroslavenskom institutu »Svetozar Ritig« u Zagrebu, a kopija u mojoj privatnoj magnetoteci. Kopiju snimke može si pribaviti Hvarski arhiv.

U popisu navodi se datum, mjesta, imena pjevača, a od tekstova samo onoliko koliko sam zabilježio u terenskoj bilježnici kod samog snimanja. Kod transkripcije sa vrpca nadopunit će se ovi nepotpuni tekstovi.

Ima dosta i takvih slučajeva gdje nisam zabilježio kod snimanja potpuni tekst, a niti sam čitav tekst snimio. Takve pjesme trebat će nadopuniti na taj način da se naknadno piše pjevačima, da oni napišu i pošalju potpuni tekst. To su redovno obećali da će učiniti pjevači i pojedini organizatori kod snimanja. Te podatke sam u svojoj bilježnici posebno označio.

Osim toga kod značajnijih pjesama navedeni su i drugi podaci — najviše etnografske prirode — koji će olakšati razumijevanje takvih pjesama.

U gradu Hvaru snimljene su ove pjesme:

- 1) Zdravo budi o Marija, dara puna svih milosti . . . (adventska)

- 2) Spavaj, spavaj ditiću . . . (božićna)
- 3) O Isuse ove noći . . . (Koleda za Božić)
- 4) I mi jesno zdravo došli kolendratu ovdje . . . (Kolenda za Novu godinu)
- 5) Kad se ditić Isus u Betlemu porodi . . . (Kolenda za Tri kralja)
- 6) »Oratorij« Barjaci kraljevi (Korizmena, pjeva se svaki petak u katedrali)
- 7) Pjesma za »petke marečke«
- 8) »Bože, daj mir, jedinstvo«, pjeva se u korizmi za vrijeme mise iza »svet . . .«
- 9) »Plać Gospin«, pjeva se na dan Gospe sedam žalosti
- 10) »Bože moj«, pjeva se na Veliki petak popodne u procesiji koja ide oko trga pred katedralom sve do morske obale.
- 11) Zdrav Isuse, naš predragi«, pjeva se na Veliki četvrtak i Veliki petak za vrijeme polaska svetom grobu.
- 12) »Kada pridoh na misto« — pjeva se iza procesije na Veliki petak u večer.
- 13) »Kad bi pokopan Gospod«, pjeva se na Veliki petak poslije sahrane monstrance.

Dne 23. i 24. VII 1959.

obavljeno je snimanje u Starom Gradu (na Hvaru) koje je organizirao Don Dinko Bučić.

Pjevači su bili:

- VI Mišura Mate, r. 1916., kantadur
- VII Pavičić Srećko, r. 1908.
- VIII Tadić Miće, r. 1934.
- IX Ruević Vinko, r. 1927.
- X Budrović Ivo, r. 1915.

Pjeva se iz mise semiduplex, koju pjeva od pamtivijeka cijeli narod u obične nedjelje i blagdane.

- 14) Introit
- 15) Kirie
- 16) Gloria (pjevaju naizmjenice dva kora)
- 17) Epistule (preko godine). Pjeva pjevač VI.
- 18) Epistula
- 19) Prefacija
- 20) Sanctus
- 21) Benedictus
- 22) Agnus Dei
- 23) U se vrime godišta . . .
- 24) Koledanje na Božić: Primorkinja konja jaše . . .
- 25) Dobar večer ovom stanu ovde, i na dobro in mlado leto dojde, i litoska i do lita ovdje, i njihovoj svoj družbini ovdje

Dalje se u pjesmi spominje ime nekoga člana u obitelji. Ta se pjesma pjeva i na »mlado lito«, na »Tri Kralja« i »vodokaršće«.

- 26) Tri se kralja uputiše, oni puta ne umiše, zvizda ih je zastavljala, ona im je put kazala. Hote amo malo dalje, naći ćete jednu špilju i u špilji Božju divu

i u krilu Božjeg sina spasitelja svega svita I litoske i do lita ovdje i na dobro im mlado lito dođe (ili: i na dobro im Vodokaršće dodje).

- 27) »Prosti moj Bože . . .« pjesma koja se pjeva na velikoj sedmici.
- 28) »O propeti, mučni Isuse . . .« Ta je pjesma neki uvod za pjesmu »Puče moj« . . . na Veliki petak.
- 29) »Puče moj«
- 30) »Klanjamo se tebi«
- 31) »Bože, daj mir, jedinstvo«
- 32) »Puna tuže majka staše uz križ plačuć dok trpljaše sin na križu viseći, od bolesti, majko sveta, rane sina pronetoga nek nam budu u srcu, itd.
- 33) »Ja se kajem, Bože mili od svakoga greha moga, moje srce ororko cvili jer uvrijedih tebe Boga . . .«
- 34) Zvonovi (snimak »slavljenja« zvonova)
- 35) »Vilo, dvi jabuke ča ti je majka dala, biš li meni, vilo jednu darivala? Jednu podaj meni drugu ostav za se, nek mi bude spomen od ljubavi naše.« (Svjetočna pjesma)
- 36) Osllobodi me, gospodine, od smrti vječne, u dan ovaj strašni, kad se stanu kretati nebesa i zemlja, dok bude dolazio suditi svijet ognien; uzdrhtao sam i strašim se dok dolazi potresanje i buduća srdžba, kad se stanu kretati nebesa i zemlja. (Citeli tekst vidi: O. P. Vlašić: Mrtvački oficij).

Tu se poveo razgovor o raznim temama. Iz razgovora sam ustanovio da u narodu nema pjesama kojima bi se oplakivao pokojnik. U pogledu narodnih muzičkih instrumenata stanje je ovakovo: postoje — a) lira, b) frula, (diple) i c) violin. Nema više »mijeha« koji je prije bio u upotrebi.

Dane 25. i 26. VII upotrebio sam za dalju organizaciju snimanja u još nekim mjestima na otoku. Na osnovu plana, koji sam načinio sa predstavnikom komunalnog Arhiva u Hvaru dr N. Dubokovićem i Don Jurrom Belićem, uputio sam se u

BRUSJE

Tu sam se namjerio na veoma prosvijećenog mještana seljaka Pere Marušića, koji mi je pomogao organizirati snimanje u ovom selu, koje od svih drugih sela otoka Hvara ima možda najviše visoko školovanih sinova koji zauzimaju vidna mjesta u Zagrebu.

Potražili smo slijedeće pjevače koji su pjevali pjesme, što sam ih tokom dana ovdje snimio, a to su:

- XI Jeličić Dragutin pok. Ivana, r. 1902.
- XII Hraste Jure, pok. Antuna, zvani Juras, r. 1904.
- XIII Miličić Anunciata, pok. Prošpera, r. 1902.
- XIV Petrović Ive pok. Petra, r. 1894.
- XV Petrović Jakov Ivanov, r. 1927.
- XVI Marušić Pere, r. 1922. Ovaj potonji je prije spomenuti organizator snimanja.

Pjevali smo tzv. Brušku misu koja predstavlja važnu staru tradiciju. Numerirao sam slijedeće dijelove:

- 37) Introit
- 38) Kirie 38a) Kriste 38b) Kirie
- 39) Gloria
- 40) Dominus vobiscum
- 41) Čitanje knjige mudrosti (hrvatski)
- 42) Evandjelje
- 43) Credo
- 44) Oče naš . . .
- 45) Sanctus
- 46) Benedictus
- 47) Pax Domini
- 48) Agnus Dei
- 49) Diffusa est gratia
- 50) Dominus vobiscum
- 51) Ite missa est
- 52) Glagoljaška staroslavenska misa kako se pjeva na velike blagdane. Pjevati se počelo prije 20—30 g. sa intonacijom kao latinska misa za velike blagdane a, b, c — prvi dijelovi mise
- d) Vjeruju
- e) Svet
- f) Puna su nebesa
- g) Ponavlja se sa kora: Hosana, na »svet«
- h) Jaganiče Božji (tutti)
- i) Jaganiče Božji (solo)

- 53a) Koleda za »Vodokaršće«
- b) Koleda za »Mlado ljetu«
- 45) »Zazvaše Isusa Dietića slatkog« (o Novoj godini) Na »Vodokaršće« ista melodija, ali na druge riječi.
- 55) Počinje život Svetoga Antuna opata . . .
- 56) Misa korizmena: Kirie
- 57) Credo
- 58) Sanctus
- 59) Benedictus
- 60) Štenje knjige Sv. Pavla Korinćanima (korizmeni napjev)
- 61) Korizmeno evandjelje
- 62a) Svakidašnja epistola u korizmi
- b) Svakidašnje evandjelje u korizmi
- 63) Lamentacija (Vel. petak: iz plača Jeremije proroka)
- 64) Iz poslanice biskupa Augustina
- 65) Iz poslanice bl. Pavla Apostola Židovima
- 66) I. melodija Proročanstva

1) skalju = most

2) brnjicu = opravu

- 67) »Neka svadbi vazmenoj« (pr-eko mise na Uskrš) hvale pridodaju kršćani, Jaganjac otkupi ovce, krst pravedan s Ocem pomiri grešnike.
- 68) »Priđi, Duše prisveti«
- 69) »Priđi, duše Stvoritelju«
- 70) »Dan večere Gospodnje« (Pjeva se u osmini Tijelova)
- 71) »Pjevajmo braćo kršćani« pjevajmo pjesmu veselu...«
- 72) »Zdravo morskazvijezdo, božja majko slavna, i u vijeke djevo, sveta rajska vrata.«
- 73) Pjesma o sv. Roku:
Roko naš sveti, ki s križem na prsima rođen za koga pridobit na svitu izliči sebe i nebrojne kužne znamenom križa.
- 74) Križu sveti, križu slavni ti spasenje svih kršćana, križu sveti poštovani od Isusa izabrani.
Pjeva se u velikoj sedmici i na naredne petke (Poklon križu), a ujutro na naredne petke pjeva se:
- 75) Isuse prislavni u vrtu tužan Oca moleći u tuzi postavljen Kervavi znoj prolivajući
Puk: Smiluj se nami gospodine, smiluj se na nas.
- 76) Način, kako se moli »rozarij«
- 77) »Na mrtvih dan«
a) I Noćnica (prvi psalam):
Cuj Gospodine riječi moje razumij vapaj moj.
Pjevaju se još dva psalma u istoj intonaciji:
b) II Noćnica (druga intonacija)
- 78) »Željno sam očekivao Gospoda i pogleda na me.« (Psalam)
- Snimanje 27. VI 1959.*
- 79) III. Noćnica:
»Kako čezne jelen za izvorima voda, tako čezne duša moja za tobom...«
- 80) »Braćo, brata sprovodimo...«
- 81) Spavaj, spavaj, djetiću, i nebeski kraljiću, u tim tvrdim jaslicama gdje te stavi djevice Majka tvoja premila.
To je veoma popularna pjesma, ali ovdje ima posebnu neobičnu melodiju.
- 82) Veseli se, majko mila, puna milosti, veseli se i raduj se, rajska svjetlosti, jer si noćas porodila, bijelim mlijekom zadojila Boga malahna, Boga malahna. (Druga božićna pjesma)
- 83) Zdravo morskazvijezdo, božja majko slavna, i uvijek djevo, sretna rajska vrata.
- 84) Bože, ki svojim vojnikom... sreća si, kruna i odlika, ki mučenika slavimo, riješi nas suza zločina.
- 85) »Barjaci kreću kraljevi, otajstvo križa blista se, na kojem život umrije i sreću život donese.«
- 86) Po starinsku:
Prosti moj Bože, jer sad se kajem, jer sad se kajem i mene žalost tva pridobi.
Puk:
Smiluj se nami Gospodine, smiluj se nami!
- 87) Puče moj, što učinih tebi al u čemu ožalostih tebe, odgovori meni, odgovori meni
- 88) Ja se kajem, Bože mili, od svakoga grijeha moga (moje srce gorko cvili, jer uvrijedih tebe Boga).
- 89) Na Cvjetnu nedjelju:«
»Slava ti, hvala i čast...«
- 90) »Bože, daj mir, jedinstvo...«
- 91) »Dili se Mara od roda...« (svatovska)
- 91a) Druga strofa »Dili se Mara...«
- 92) »Nini, nani...« (uspavanka)
- 93) »Ko će čašu, ja ću dvije« (pirna)
- 94) »Ti natoči čaše svima, da pijemo rujno vino...«
- 95) Kad ruzmarin cvate, sakupit ću svate...« (pirna)
- 96) »Jabuka je moja, ja sam je gojio...«
- 97) Sunce je zaspalo...«
- 98) »Od zlata su prami tvoji...«
- 99) »Oj boru zeleni, zelena ti grana...«
- 100) »Zbogom more, zbogom selo moje...«
- 101a) »Zbogom neharna dušo...«
- 101b) »Zbogom neharna dušo...«
- 102) »Tergačica«
- 102a) »Serenada«
- Snimanje 28. VII 1959. u gradu Hvaru*
- 103) »Prosti, moj Bože...«
- 104) »Oslobodi me, Gospode...«
- 105) Slijedi jedina pučka misa koja se pjeva u gradu Hvaru, u crkvi Duha svetoga i u crkvi Anuncijate, i to samo nekoliko puta u godini na latinskom jeziku. To je tip mise kakve i inače pjevaju po drugim crkvama na otoku Hvaru kantaduri i cijeli narod.
Introitus: »Salve sancta parens...«
- 106) »Kirie«
Snimci 107, 108, 110, i 111 slabo se čuju radi slabe struje kod snimanja.
- 107) »Gloria«
- 108) »Credo«
- 109) »Sanctus«
- 110) »Benedictus qui venit...«
- 111) »Agnus Dei«
Slijede svjetovne pjesme:
- 112) a) Solo: pjevač I.
Otvor, vilo, tu ponistru sokol će ti doletiti na prebile parsu tvoje...«

- b) Tutti:
Uzmi vilo, zlatne nože, pa rasparaj sarce moje, pa ćeš vidjet tugu moju, ku ponišam radi tebe.
- 113) Jabuko rumena, koja si u ravnom polju, ne daj se targati svakome na voju, jabuka je moja, ja sam je gojila, ni otac ni majka, ni brat ni sestra, (Dalje ne zna tekst, ali kaže da je pjesma duga)
- 114) Pjevači. Jurić Drago priča a-negdodu »o tovaru i čiku«, o Brušanki koja je posudila tanjure u hotelu i natovarila ih na tovara da ih nosi... šapatom »prišapne« tovaru u uho da krene, stavi mu čik u uho, a tovar naravno krene«, skajući i razlupa tanjure.

Dne 30. VIII 1959. u Brusju

- Ponovno sam otišao u Brusje na snimanje, koje mi je ovaj put pomogao organizirati Brušanin Pere Dulčić s kojim sam se sinoć sastao u Hvaru. Uputili smo se najprije u kuću Marije Hure ud. pok. Prošpera Hure, rođ. 1877. Oko nje se skupilo više pjevačica, njenih vršnjakinja. One potječu iz porodice u kojoj su svi bili dobri pjevači. Tu je stigla dalja pjevačica: XVIII Mandica Hailo, pok. Ivana, r. 1890.
- XIX Jelina Pavlović ud. pok. Jerka, r. 1886.
- Pjevale su slijedeće svjetovne pjesme:
- 115) Pjeva: XVIII.
Teta mlila a Mare kantala (e) da bi Mare pofolna ostala.

- (Primjedba pjevačice: More Miškotova je kantala a njezina teta je mljela.)
- 116) Ja sam knez luđaka pjaca mi je slatka a vi si ostali trubit bi morali u rog, u rog... Svoju dužnost vršimo...
117) Jabuka se vitru moli, (ej) da joj grane ne polomi, svaka grana po četiri (ej) a u sridi sokol sidi i niu gleda niz... potoke, di djevojke Boga molju...
118) Nani, nani, ni ga doma... (uspavanka za djecu)
- 119) Sinoć Marko večerao s majkom, za večerom Marko kune majku:
- 120) Pjeva XVIII:
Sinoć je Mare Petrova zatvara (?) vrata od dvora...
121) Goru jaše Kraljeviću Marko Goru jaše, goru preklinjaše
122) Pjesma, koja se pjeva kad se bere ružmarin:
Ej, rano rani na konju Radoša,

ej, mimo vile dvora

Jagodine . . .

Gledala ga Jagodina majka,

gledala ga i govorila mu:

Ne jaš tamo na konju

Radoša,

tamo mi je Jagoda kćer

moja . . .

Primjedba: Ove pjesme kao i dobar dio ostalih snimljene su samo toliko, koliko je ovdje zabilježeno teksta. Dalji tekst morat će se naknadno pribaviti sa terena. Mjesni učitelj mi je obećao u tome pomoći a i Pere Marušić.

Tu se poveo razgovor i o ostalim pjesmama koje nisu snimljene a koje znadu pjevati pjevačice XVII, XVIII i XIX, npr. kad se pali »japjenica« (vapnenica), kad se brao »buhoč«, kad se plakalo za »mrtvacem« itd., a i mnoge druge pjesme. Svaka od ove tri pjevačice ima svoju melodiju, na koju pjeva sve epske tekstove, pa prema tome sa muzičke strane ostale pjesme neće dati novih momenata. Ali kao narodna poezija, ti ostali nesnimljeni tekstovi su veoma značajni.

123) Svatovska zdravica:

»Raj, raj, rajca . . .«

Uz tu pjesmu vrši se obred pića vina iz iste čaše koja ide od gosta do gosta, dok se ne izredaju svi prisutni.

124) Sijala Mare murtelu

u onu svetu nadilju,

ča je rilk'je stjala

to joj je gušče nikhula.

Tuda prolaze mornari

mornari Mari govore:

Pošto je, Mare, murtela?

Mare mornarom govori:

Svaka je kita ko dukat,

a vam, mornari i po dva!

Dones nam, Mare na brode

platit ćemo ti po tri.

Mornari Mari govore:

Ulazi, Mare, u brode

nek ti brojimo dukate,

kad je Mare ulizla u brode,

čordom konope isikli,

skal u brode stavili,

stali joj brojiti dukate.

Kad su joj zbrojili dukate,

tada se Mare obrne,

to t' je daleko od kraja,

od kraja devet mil,

a još podaje od majke.

Tuda prolazi siv sokol,

koga je Mare gojila:

Sokolu Mare govori:

O ti moj sivi sokole,

pojdi mi k mojoj materi,

i reci mojoj materi,

da 'nu moju brnjicu

neka podili sirotam,

a nu moju krunicu

neka mi stavi na oltar,

a ono ruho čarnjeno

neka ga hiti u more,

neka ga more odnese,

kako je mene od majke.

(slijedi nastavak)

JOŠ O PAVLU MATIJEVIĆU

Nakon što je objavljena rasprava o Pavlu Matijeviću u prošla dva broja »Sv. Cecilije« Antonin je Zaninović u dubrovačkom dominikanskom samostanu pronašao šaljivi glazbeni sastavak koji je Matijević posvetio »Svome starom prijatelju Sibeću«. Tekst je napisao Miko Plančić u starigradskom dijalektu. Radnja se događa na ribanju i počine riječima: »Homo ča još ih ni. Sad će zora, a svak spi. Homo ča. Tri su ure već. Sad ću jo puoč leć.

O pása ju čušice ča već činidu. Ali još ih ni.« Radnja završava riječima: »Neka mu slobodno, slobodno na kraj ostat, ma da ne pristane nikad kantat, jer dokle se piva ne može se . . .« Prvi list je označen verso sa stranicom 2, drugi sa 4 a zadnji sačuvani sa 30. Nedostaju stranice 7 i 8. Djelo je posvećeno Cirilu Duhoviću i nosi datum »Na Karsnicu 1888.« Svakako ono predstavlja još jedan zanimljivi podatak o Matijeviću radu.

M. D.

UREĐENJE GLAZBENOG ARHIVA U BJELOVARU

Hrvatsko obrtničko radničko društvo »Golub« u Bjelovaru jedno je od najstarijih pjevačkih društava kod nas. Osnovano je 1887. godine te je pred dvije godine proslavilo osamdesetogodišnjicu svoga opstanka. Društvo posjeduje bogat arhiv prikupljen i popunjavan od prvog dana svoga rada. Arhiv se zapravo sastoji od arhiva dvaju bjelovarskih pjevačkih društava. Osim društva »Golub« u Bjelovaru je svojedobno djelovalo i Hrvatsko pjevačko društvo »Dvojnice« osnovano 1873. godine, dakle još prije »Goluba«. Budući da poslije rata »Dvojnice« nisu mogle opstojati, jer nisu imale prostora za vježbanje ni zborovode, to su 1946. godine s dosta bogatim arhivom a djelomično i članstvom pristupile društvu »Golub«. »Golub« je od svojeg postanka imao u svom sastavu muški zbor a »Dvojnice« mješoviti, pa su se tako u arhivu našle uglavnom note za jedan i drugi sastav zbora. Fundus arhiva muškog zbora stalno se obnavljao i povećavao, dok su skladbe za mješoviti zbor ostale na istom broju.

Glazbeni arhiv »Goluba« prvi put je sreden i popisao za proslavu osamdesetogodišnjice. Do tog vremena društvo nije imalo nikakvog popisa i arhiv je bio vrlo nesređen. Društvo »Dvojnice« imale su svojevremeno popis sadržaja arhiva, no čini se da taj popis nisu donijele prilikom prelaza u »Golub«. Tako se čitav arhiv trebao najprije složiti i srediti a tek potom popisati. Kako je to prvi popis arhiva uopće, trebalo je u prvom redu sve note tako srediti da se odvoje i srede one note koje zbor u svom redovitom radu upotrebljava i odvojiti ih od onih koje nisu u upotrebi. Tako su najprije srede skladbe za muški zbor (252 partiture sa oko 10.000 dionica) a zatim one za mješoviti zbor. Osim zborne glazbe u arhivu se nalazi znatan broj skladbi za solo glas i glasovir, zbirke pjesama i zborova, glazbene knjige, glazbeni časopisi, skladbe za glasovir, glasovir i violinu te skladbe za orkestar. »Dvojnice« su prije rata

imale društveni orkestar sastavljen od građana Bjelovara kojeg je pojačavao manji broj glazbenika. Orkestar je nastupao prigodom društvenih priredaba. Za potrebe orkestra pribavljeno je oko tisuću orkestralnih skladbi. Veći dio arhiva ispisan je rukopisom, ali ima mnogo tiskanih i poligrafskom tehnikom umnoženih muzikalija. Velika je šteta što kod tih partitura nema zapisane godine kad su one pisane. Gdje gdje postoji zapisana godina. Najstariji je numerirani rukopis iz godine 1880. Od štampanih izdanja najstarija je »Bisernica«, zbirka popijevaka za četiri muška grla. Izdao »Vienac«, glasbeno pjevačko društvo u nadbiskupskom sjemeništu 1886. godine, a štampana je u 4 sveska, tj. svaki glas posebno. Na mnogim tim partiturama nalaze se pečati od 18 društava iz cijele Hrvatske.

U arhivu se nalazi nekoliko vrijednih autografa naših skladatelja, od kojih ću navesti samo dva. Godine 1895. dao je F. S. Vilhar štampati u vlastitoj nakladi skladbu »Bog i Hrvati« na riječi Augusta Harambašića. Čini se da je sam skladatelj i razasljalao skladbe društvima, pa je na primjerku poslanom »Golubu« na unutrašnjoj strani omotnice napisao slijedeće: »Slavno društvu! Šaljem Vam ovu kompoziciju te molim 55 novčića za nju.«

Ivan pl. Zajc je 1895. god. po nalogu društva »Dvojnice« skladao i Slavnom pjevačkom društvu »Dvojnice« posvetio skladbu »Koračnica« »Dvojnice« op. 860«. Originalni rukopis Zajca nalazi se danas u Gradskom muzeju u Bjelovaru, a društvo ima prijepis također iz 1895. godine.

Napokon treba napomenuti da u arhivu »Goluba« ima osim navedenih skladbi i još 695 tamburaških partitura, jer je društvo za cijelog svojeg vijeka imalo u svom sastavu tamburaški orkestar. Od navedenog broja skladao je Ivan Barešić, koji je bio 40 godina zborovoda društvenog tamburaškog orkestra, 190 skladbi. Prema tome ukupno bi u arhivu društva bilo približno oko 1700 arhivskih brojeva.